

kerkelijke identiteit' door drs. R. Bisschop, 'Krant en politiek; politiek is meer dan een spel' door drs. W.H. Dekker, 'Enkele opmerkingen over krant, journalist en lezer' door dr. E. Diemer, 'Krant, kerk en samenleving' door ir. J. van der Graaf, 'Krant en reclame' door dr. J. Hoek, 'Krant en verzuiling' door dr. C.S.L. Janse, 'Krant en gezin' door drs. J. Meeuwse, 'Krant en ethiek' door dr. W.H. Velema, 'De krant als massa-medium' door drs. N.C. van Velzen, 'Krant en onderwijs' door drs. D. Vogelaar, 'De toekomst van de christelijke krant' door drs. J.P. de Vries en 'Een korte schets van de geschiedenis van de christelijke dagbladpers' door B. van der Ros. Het boek is voorzien van een personenregister, een register van vermelde dag-, nieuws- en weekbladen en een register van bijbelteksten. Tegenover deze dienst aan de lezers staat, dat het boek helaas veel drukfouten bevat.

Het *Reformatorisch Dagblad* staat in de traditie van protestants-christelijke journalistiek, die in ons land bij Groen van Prinsterer is aangevangen; het is niet zonder betekenis dat deze krant in 1971 voor het eerst verscheen op de datum van 1 april, 99 jaar eerder de verschijningsdatum van het eerste nummer van *De Standaard*. De auteurs van deze bundel rekenen zich allen tot deze traditie en bouwen aan haar toekomst: 'Levensbeschouwelijke journalistiek is echt nog niet uitgestorven' (blz. 7; ook blz. 160). Het heeft er echter wel de schijn van, dat de christelijke pers op haar achterste benen loopt: de Kwartet-bladen van Diemer (*De Rotterdammer*, de *Nieuwe Haagsche Courant*, de *Nieuwe Leidsche Courant* en het *Dordts Dagblad*) zijn opgeslokt door *Trouw*, dat echter niet meer behoort tot deze traditie (blz. 81, 82), zodat vandaag van de christelijke dagbladen resteren het *Reformatorisch Dagblad* (52.000 abonnees), het *Nederlands Dagblad* (26.000 abonnees) en het *Friesch Dagblad* (23.000 abonnees). Ook hier leert historische kennis dat schijn bedriegt. De suggestie van een achter ons liggende 'bloeitijd' van de christelijke pers is schromelijk overdreven. Er zijn wel invloedrijke christelijke dagbladen geweest, maar zelden welvarende en het dekkingspercentage van de protestants-christelijke dagbladpers is nooit hoger geweest dan 40 procent van de protestants-christelijke adressen. Ter vergelijking: in de rooms-katholieke wereld was dit percentage 80, terwijl in liberale en socialistische en communistische kring dit percentage 50 à 60 was (blz. 79; alle cijfers betreffen de jaren vijftig). De 'verzuiling', zo constateert Janse, hoofdredacteur van het *Reformatorisch Dagblad*, is in de wereld van de dagbladpers niet zeer succesvol geweest (blz. 79). Toch zijn diverse auteurs in hun artikelen niet ontkomen aan het gebruik van de verzuilingstheorie, met haar complement van de ontzuiling, volgens welke het einde van de christelijke dagbladpers aanstaande is. Ik heb met verbazing gelezen dat men het bestaan van de christelijke pers ook in deze orthodox-